

ปัญหาการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล¹

กฤตินี วงศ์เมฆ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ตามกฎหมายแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี ความสำคัญ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 โดยศึกษาควบคู่ไปกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายสหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ซึ่งธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ถือเป็นโมเดลธุรกิจใหม่ที่มีความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน และแพลตฟอร์มดิจิทัลถือเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบธุรกิจที่จะใช้เป็นกลยุทธในการเชื่อมโยงผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคเข้ากับผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการ โดยผ่านตัวกลางแพลตฟอร์มดิจิทัลที่อาศัยโครงข่ายอินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ส่งผลให้ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคสามารถติดต่อสื่อสารและเข้าถึงบริการได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกัน ด้วยสาเหตุที่ธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นธุรกิจในรูปแบบใหม่ที่มีความแตกต่างกับการประกอบธุรกิจในรูปแบบดั้งเดิมที่ผู้ใช้บริการและผู้ประกอบการต้องมาพบเจอกัน จึงทำให้มีช่องโหว่ที่ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ให้บริการอาจใช้หลักเลี่ยงความรับผิดชอบในกรณีที่ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการเข้าถึงบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของตนได้

ประเทศไทยมีการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลภายใต้ระบบกฎหมายเฉพาะ (sui generis) เนื่องจากแพลตฟอร์มดิจิทัลมีแนวโน้มการพัฒนาและแพร่ขยายเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ภาครัฐต้องเข้ามามีบทบาทในการควบคุมและกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภค รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นให้กับธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ศึกษาปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 และพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 ทำให้ทราบว่ามาตรการลงโทษผู้ประกอบธุรกิจยังไม่มี ความ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์รุ่งเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตนันทน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุมนนะเศรษฐกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เหมาะสม รวมถึงยังไม่มี ความชัดเจนครอบคลุมเพียงพอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ให้บริการและความรับผิดชอบของผู้ให้บริการ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ประการแรกคือ ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ให้บริการ

พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 มาตรา 3 ไม่ได้มีการกำหนดนิยามของผู้ให้บริการไว้ เพียงแต่กำหนดนิยามของผู้ประกอบธุรกิจ หมายถึง บุคคลซึ่งประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบเท่านั้น และไม่ได้ให้มีความหมายรวมถึงผู้ให้บริการไว้แต่อย่างใด ซึ่งผู้ให้บริการถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยผู้ให้บริการเป็นบุคคลที่ต้องมีความรับผิดชอบในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคที่ใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น ๆ อีกทั้งการกำหนดนิยามของผู้ให้บริการก็เพื่อให้สามารถกำหนดความรับผิดชอบและชดเชยความเสียหายของผู้ให้บริการได้ต่อไป

ตามกฎหมายของสหภาพยุโรป ตามกฎระเบียบ P2B Regulation³ และพระราชบัญญัติการปรับปรุงความโปร่งใสและเป็นธรรมของแพลตฟอร์มดิจิทัล⁴ ของญี่ปุ่น มีการกำหนดนิยามของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเอาไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ทำให้สามารถกำหนดบุคคลผู้รับผิดชอบในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้บริการหรือผู้บริโภคได้อย่างชัดเจนว่าเป็นบุคคลใดบ้าง จึงทำให้กฎหมายไทยควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของบทบัญญัติเกี่ยวกับบทบาท มาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 ให้มีความชัดเจน เพื่อที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ประการที่สองคือ ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบและชดเชยความเสียหายของผู้ให้บริการ

พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบหรือชดเชยความเสียหายของผู้ให้บริการไว้ เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพียงต้องการสร้างความโปร่งใสและเป็นธรรมในการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลเท่านั้น ซึ่งกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ต้องแจ้งถึงการดำเนินธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของตนให้ทางสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบ อันเป็นไปตามหลักการ

³ Regulation (EU) 2019/1150 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services,” [Online], Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R1150>, 2024 (August 1)

⁴ Act on Improving Transparency and Fairness of Digital Platforms, [Online], Available at: https://www.meti.go.jp/english/policy/mono_info_service/information_economy/digital_platforms/pdf/1012_001a.pdf, 2024 (August 1)

จัดการโดยมีการเตรียมการล่วงหน้า (*ex ante*) ประกอบกับบทบัญญัติดังกล่าวไม่มีการให้คำนิยามของผู้ให้บริการเอาไว้โดยเฉพาะ จึงทำให้ไม่อาจบัญญัติครอบคลุมไปถึงเรื่องความรับผิดชอบของผู้ให้บริการได้ แม้ตามมาตรา 33 จะเป็นมาตรการที่กำหนดให้สามารถถอนการรับแจ้งได้ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจฝ่าฝืนหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขตามที่กำหนดก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงมาตรการบังคับทางปกครองเท่านั้น ไม่ใช่ความรับผิดชอบของผู้ให้บริการแต่อย่างใด

สำหรับกฎหมายสหภาพยุโรป ตามพระราชบัญญัติการให้บริการดิจิทัล⁵ ได้มีการกำหนดความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้บริการเอาไว้อย่างชัดเจน ตามมาตรา 6 กล่าวคือ หากผู้ให้บริการโฮสติ้งซึ่งจัดเก็บข้อมูลของผู้รับบริการไม่ทราบถึงข้อเท็จจริงของกิจกรรมหรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย หรือหากผู้ให้บริการได้ลบหรือปิดกั้นการเข้าถึงกิจกรรมหรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมายทันทีที่รู้ถึงการมีอยู่ของเนื้อหาหรือกิจกรรมนั้น ผู้ให้บริการดังกล่าวไม่มีความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นข้อยกเว้นความรับผิด “safe harbors” ของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติการให้บริการดิจิทัลนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ กฎหมายแพลตฟอร์มดิจิทัล ตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 นั้นเป็นเพียงกฎหมายที่กำหนดภาระหน้าที่ให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจต้องแจ้งการดำเนินธุรกิจให้ทางสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ทราบเท่านั้น จึงทำให้เกิดปัญหาว่า หากผู้ให้บริการหรือผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้น ๆ แล้ว ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลจะมีความรับผิดหรือได้รับการยกเว้นความรับผิดหรือไม่ เพียงใด ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าสมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ให้บริการเอาไว้ให้เป็นลักษณะและเพื่อให้เกิดความชัดเจนและครอบคลุมในการบังคับใช้กฎหมาย

ประการที่สามคือ ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมของมาตรการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจที่ละเมิดบทบัญญัติ

ตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 มีการกำหนดเรื่องหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการ ไว้ในหมวด 2 ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งการดำเนินธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลให้แก่ทางสำนักงานทราบ หากผู้ประกอบการธุรกิจไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 33 แล้ว ต้องไปบังคับตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ตามมาตรา 33 วรรคสี่ และหากผู้ประกอบการธุรกิจยังมีการกระทำที่ฝ่าฝืนดังกล่าวอีก ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งห้ามมิให้ผู้นั้นประกอบธุรกิจตามที่ได้แจ้งหรือขึ้นทะเบียนอีกต่อไป ตามมาตรา 33 วรรคหก ซึ่ง

⁵ Digital Services Act,” [Online], Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2065>, 2024 (August 1)

หากผู้ประกอบการยังคงฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวอีก ต้องไปบังคับใช้โทษทางอาญาตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 ซึ่งกำหนดโทษสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติให้ต้องโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในส่วนของการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติของสหภาพยุโรป ตามพระราชบัญญัติการให้บริการดิจิทัล และตามกฎระเบียบ P2B Regulation⁶ มีการกำหนดมาตรการลงโทษเอาไว้อย่างกว้าง ซึ่งมีลักษณะเป็นโทษปรับทางการเงิน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติการให้บริการดิจิทัลนั้นยังได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า หากผู้ให้บริการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ต้องโทษปรับ ซึ่งคำนวณในอัตราร้อยละ 6 ของมูลค่าการซื้อขายทั่วโลกของผู้ให้บริการตัวกลางนั้น ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ามีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในยุคดิจิทัลที่ธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลนั้นมีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว รวมถึงสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้นเท่าตัวอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้โทษปรับของกฎหมายไทยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาตรา 44 นั้นยังไม่มีความเหมาะสมแก่การใช้บังคับให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางระบบนิเวศดิจิทัล เนื่องจากผู้ประกอบการที่สามารถสร้างรายได้จากการประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลเพิ่มมากขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนเสริมให้ธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของตนมีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลทำให้โทษปรับทางการเงินตามมาตรา 44 ที่กำหนดไว้เพียงไม่เกินหนึ่งแสนบาทนั้นไม่มีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ข้างต้น จึงทำให้การคำนวณอัตราเงินค่าปรับที่แปรผันกับมูลค่าการซื้อขายหรือรายได้ของผู้ประกอบการที่กระการฝ่าฝืนนั้นมีความเหมาะสมมากกว่าอัตราที่กำหนดเอาไว้แบบตายตัว ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าสมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนที่เป็นมาตรการลงโทษดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ตามกฎหมายแพลตฟอร์มดิจิทัล จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 และพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 ยังมีปัญหาที่ควรจะต้องปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย และมีมาตรการลงโทษที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

⁶ Regulation (EU) 2019/1150 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services

1. ปัญหาเกี่ยวกับบทนิยามของผู้ให้บริการ

ผู้ศึกษาเห็นสมควรที่จะต้องมีการบัญญัติเพิ่มในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทนิยาม ซึ่งตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 มาตรา 3 ไม่ได้มีการกำหนดนิยามของผู้ให้บริการไว้ จึงขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 3

“เพิ่มเติมใหม่เป็น”

“ผู้ให้บริการ” หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยอิสระหรือร่วมกัน

2. ปัญหาการกำหนดความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการ

ผู้ศึกษาเห็นควรว่าจะต้องมีการกำหนดความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการเอาไว้ อย่างชัดเจน ซึ่งตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 ยังไม่มีกำหนดในเรื่องดังกล่าวเอาไว้ จึงสมควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมในส่วนความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ให้บริการดังต่อไปนี้

“เพิ่มเติมใหม่เป็น”

มาตรา... ผู้ให้บริการมีความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการจากการใช้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของผู้ให้บริการนั้น เว้นแต่

- (1) ผู้ให้บริการไม่รู้ถึงความจริงของกิจกรรมหรือเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมาย
- (2) เมื่อได้รู้หรือควรรู้ และได้ดำเนินการอย่างรวดเร็วเพื่อลบหรือปิดกั้นการเข้าถึงกิจกรรมหรือเนื้อหาที่ขัดต่อกฎหมาย

(3) ผู้ให้บริการใช้มาตรการทั้งหมดเท่าที่จำเป็นเพื่อลบกิจกรรมหรือเนื้อหาที่ผิดกฎหมายออกจากบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลของตน

3. ปัญหาเกี่ยวกับความเหมาะสมของมาตรการลงโทษผู้ประกอบธุรกิจที่ละเมิดบทบัญญัติ

ผู้ศึกษาเห็นควรว่าจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งห้ามให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัล และถอนการรับแจ้งออกจากการรับแจ้งการประกอบธุรกิจ ตามมาตรา 33 วรรคสอง แห่งพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ.2565 แล้ว หากผู้ประกอบการยังคงฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ผู้ประกอบธุรกิจรายนั้นต้องได้รับโทษต่อไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาตรา 44 ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการลงโทษ ดังต่อไปนี้

“จากเดิมบัญญัติไว้ว่า”

มาตรา 44 ผู้ใดประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่แจ้งหรือขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งห้ามการ

ประกอบธุรกิจของคณะกรรมการตามมาตรา 33 วรรคหก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

“แก้ไขเพิ่ม เพิ่มเติมใหม่เป็น”

มาตรา 44 ผู้ใดประกอบธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่แจ้งหรือขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา 33 วรรคหนึ่ง หรือโดยฝ่าฝืนคำสั่งห้ามการประกอบธุรกิจของคณะกรรมการตามมาตรา 33 วรรคหก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินร้อยละหกของมูลค่าการซื้อขายทั่วโลกของผู้ประกอบธุรกิจของปีก่อนหน้า หรือทั้งจำทั้งปรับ

เอกสารอ้างอิง

Act on Improving Transparency and Fairness of Digital Platforms. [Online]. Available at:

https://www.meti.go.jp/english/policy/mono_info_service/information_economy/digital_platforms/pdf/1012_001a.pdf. 2024 (August 1).

Digital Services Act.” [Online]. Available at: [https://eur-lex.europa.eu/legal](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2065)

[content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2065](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022R2065). 2024 (August 1)

Regulation (EU) 2019/1150 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on

promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services”

[Online]. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R1150>. 2024 (August 1).